

Asia: VN/16546/2022

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen

Näkemykset itäisen Suomen elinvoimasta

1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen? (mikäli mahdollista perustele esim. tilastotiedoin ja tutkimusten valossa)

Saimaan kanavan liikenteen pysähtymisen myötä suorat ulkomaankuljetukset alueen satamiin ovat loppuneet. Vuodet 2021 kuljetukset kattoivat yli 1,3 miljoonaa tonnia mm. metsä- ja kaivannaisteollisuuden raaka-aineita ja tuotteita, 543 000 tonnia raakapuuta, 371 000 tonnia raakamineraaleja sekä 100000 tonnia lannoitteita. Suomalaisen metsäteollisuuden vientikuljetuksia oli 169 000 tonnia. Tämän liikenteen siirtäminen maanteille vaatii merkittäviä taloudellisia satsauksia tieverkoston kohentamiseen, kuljetusammattilaisten kouluttamiseen sekä logistiikkakeskusten ja kuljetuskaluston investointeihin. Liikenneväylänä Saimaan kanava on ollut koko itäisen Suomen elinkeinoelämän kannalta merkittävä.

Raaka-aineiden saanti Venäjältä on loppunut. Aiemmin Venäjältä tulleen tuodun raakapuun korvaaminen kotimaisella puulla lisää myös vähäliikenteisemmän tieverkon käyttöä ja vaatii sen kunnostusta kasvavan raskaan liikenteen määrän vuoksi. Alalla orastaa iso osaajapula, joten logistiikka-alan koulutusta on edelleen vahvistettava.

Polttoaineiden kallistuminen on nostanut merkittävästi maantiekuljetusten hintoja, millä on kerrannaisvaikutuksia kaikkien elinkeinojen kannattavuuteen Itä-Suomen alueella. Kuljetusalalla polttoaine muodostaa noin 26–30 prosenttia kustannuksista ja maamme tavaraliikenteestä 90 prosenttia kulkee maanteitse, joten sodan vaikutus tiellä kuljetettavaan tavaraliikenteeseen on huomattava. Itä-Suomen alueen pitkien etäisyyksien takia polttoaineen hinnan nousu heikentää yritysten kilpailukykyä ja puutteellisen julkisen liikenteen vuoksi sillä on vaikutusta myös asukkaiden ostovoimaan. Kallistuneet työmatkat vähentävät halukkuutta ottaa vastaa työtä etäämmältä, mikä edelleen heikentää alueen yritysten elinvoimaa.

Maatalouden tuotantokustannukset ovat kasvaneet ja niiden korvaamatta jättäminen viljelijöille vaarantaa maamme omavaraisuutta tulevaisuudessa. Maatalouden rooli huoltovarmuuden ylläpitäjänä onkin kasvanut erityisesti Itä-Suomessa.

Venäläisten matkailijoiden pois jääminen on romahduttanut alueen matkailuelinkeinoa.

Maariski on Suomen kohdalla kasvanut ja erityisesti Itä-Suomeen on vaikea saada ulkomaisia investointeja. Helpotusta saattaa tulla Natoon liittymisestä.

Koulutuksenjärjestäjälle on tullut paineita ukrainalaisten pakolaisten valmentamiseksi mahdollisimman joustavasti ja tehokkaasti alueen työelämään. Ukrainalaisten miesten puuttuminen alueen kausityövoimasta näkyy erityisesti puutarhoilla. Englanninkielisten tutkintojen puuttuminen on erityisesti hankaloittanut tilannetta.

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

Parannettava raideliikennettä (suora ratayhteys Mikkeli - pääkaupunkiseutu) sekä siirrettävä Etelä-Suomesta monipaikkaisesti tehtävää työtä luonnonkauniiseen Etelä-Savoon. Laajakaistayhteyksiin on satsattava kehityksen turvaamiseksi.

Koulutuksenjärjestäjien saumaton yhteistyö alueen elinvoiman edistämiseksi ja 100 % TKI-rahoituksen käynnistäminen myös ammatilliselle toiselle asteelle. Uusien investointien houkuttelemine alueelle.

Luonnonvarat tulee hyödyntää entistä paremmin lisäarvoa tuottaen kestävän kehityksen periaatteita noudattaen.

Itä-Suomen kulttuuriperinnön ja yhteisöllisyyden hyödyntäminen. Omavaraisuus kehittämällä luonnontuotteiden ja alueemme maataloustuotteiden (kasvikset, marjat, hedelmät, lihatuotteet, yrtit, jne.) kuivausteknologioita.

3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

1. Logistiikan parantaminen

- Raaka-aineiden liikkuminen alueella oltava ensisijainen kehityskohde sekä teollisuuden että palvelualojen toimintaedellytysten turvaamiseksi

Seudun saavutettavuus, nopeat tie- ja raideliikenneyhteydet sekä ilmastoystävälliset liikenneratkaisut ovat tärkeitä periaatteita Etelä-Savon alueella. Toimivat ja ympäristöystävälliset liikenneratkaisut ovat asukkaiden ja yritysten kaipaamia. Erityisen tärkeää Etelä-Savolle Mikkeliille ovat nopeat yhteydet Helsinkiin ja pääkaupunkiseudulle.

On tärkeää tarkastella Saimaan kanavan liikenteen loppumisen aiheuttamia haittavaikutuksia kokonaisuutena, ottaen huomioon tie-, rautatie- sekä vesi- ja lentoliikenneverkosto.

Itäisen Suomen logistiset ratkaisut on arvioitava perusteellisesti alueen elinvoiman kehittämiseksi. On arvioitava Mikkeli-Lahti -oikoradan vaikutukset.

Tulee arvioida mm.:

- Saimaan kanavan korvaavat liikenneratkaisu
- Itäradan vaihtoehtona Mikkeli-Lahti -oikorata
- Savonradan Kouvola-Mikkeli -parannustoimenpiteet, -kustannukset ja saavutettava hyöty
- Kouvolan aseman kiertäminen
- valtatie 5 investointien nopeuttaminen jne.
- Mikkelin kansainvälisen lentoaseman kehittäminen

2. Osaamisen vahvistaminen

Etelä-Savon alue on osaamisella mitattuna Suomen heikointa. Jatkuvan oppimisen kehittäminen on alueella ainoa keino yritysten ja yhteisöjen tarvitsemien osaajien turvaamiseksi. Tämä edellyttää myös englanninkielisen koulutuksen lupien avaamista ammatillisella toisella asteella.

Tutkimuksella ja koulutuksella korkeakoulusektorilla tulee olla riittävät resurssit myös jatkossa.

Mikkelissä on rakennettu kolme elinkeinojen kehittämisalustaa: 1. EcoSairila: kehittää ympäristö- ja vesiliiketoimintaa 2. Memory Campus- ja Memory Lab: kehittää ja mahdollistaa massadigitoinnin, 3. Saimaa Stadium ja Kalevankangas: kehittää liikuntaa harrastuksena ja yritystoimintana. Uutena Mikkelin kaupunki on luomassa 4. Matkailun ja vapaa-ajan kehittämisalustaa, jonka tuotteistamisen pohjana on Mikkelin seudun historia (esihistoria, Venäjän vallan ajan historia, sotahistoria), kulttuuri ja kulttuuritapahtumat, luonto (mm. Saimaa Geopark -status) ja gastronomia (mm. oma D.O. -merkki).

Kaikkien kehittämisalustojen vahvistaminen ja aluevaikutusten aikaansaaminen edellyttää osaamisen kehittämistä ja siihen osoitettua erillisrahoitusta.

Tarvittavia toimenpiteitä:

- tutkimuksen ja koulutuksen vahvistaminen erityisesti kehittämisalustojen osaamisaloilla
- start up -yritysten tukeminen koko Itä-Suomen alueella, erityisesti Etelä-Savossa
- Sodan ja rauhan keskus Muistin pysyvä perusrahoitus valtion budjettiin

- matkailun ja vapaa-ajan sekä erityisesti ruokamatkailun kehittämislustan käynnistämisrahoitus
- kansainvälisesti merkittävien ja kansainvälistä huomiota saaneiden Astuvansalmen kalliomaalausten saavutettavuuden parantaminen ja tuki esihistorian hyödyntämiseksi matkailussa
- yhteistyön lisääminen Saimaan alueen matkailussa Mikkelin, Puumalan, Savonlinnan ja Lappeenrannan kesken
- tuki matkustajalaivaliikenteen aloittamiseksi reitillä Mikkelin-Puumala- Savonlinna-Lappeenranta (Lake Saimaa)
- Venäjän suunnan matkailijavirtojen heiketessä Itä-Suomen matkailumarkkinointi tulee suunnata läntiseen Eurooppaan, USA:han sekä Kauko- ja Lähi-itään ja valtion tulee tukea näitä markkinointitoimenpiteitä

3. Monipaikkaisuuden edistäminen

Etelä-Savon alue kokonaisuudessaan tarjoaa mainiot mahdollisuudet monipaikkaiselle työnteolle. Valtion tulee tässä tilanteessa siirtää osa virastojensa työstä Etelä-Savon maakuntaan siten, että työ voidaan tehdä täältä käsin. Alueelle on noin 50000 vapaa-ajan asuntoa ja vakunaisia asukkaita noin 132000. Vapaa-ajan asukkaat ovat merkittävä lisä alueen henkiselle pääomalle. Heidän työskentelymahdollisuuksiaan monipaikkaisesti tulee lisätä tietoliikenneverkkoon investoimalla.

Toimenpiteet:

- monipaikkatyön ilmiön perinpohjainen selvittäminen
- tietoliikenneverkon kunnostus valtion määrärahalla
- etätyö-toimistohotellien rakentaminen alueelle valtion määrärahalla

4. Vihreä siirtymä ja sen mukanaan tuomat mahdollisuudet

Etelä-Savon ja koko itäisen Suomen luontainen vahvuutena tulee jatkossa nähdä omat luonnonvarat ja niiden kestävään hyödyntämiseen liittyvä perusosaaminen. Vihreä siirtymä edellyttää olemassa olevien mahdollisuuksien hyödyntämistä (puurakentaminen, hiilensidonta mekaanisen puunjalostuksen tuotteissa, luomutuotanto, kierrätysosaaminen, biokaasutuotanto, kestävät energiantuotantoratkaisut (aurinkopaneelit) sekä vetytalouden ja tuulienergian kehittämismahdollisuudet. Uudet toimintamallit kaipaavat aloitukseen valtion tukirahoitusta.

Flinkman Arja
Etelä-Savon Koulutus Oy